

Referat fra dag 3

Fælles debat kl. 09.15

Der var indlæg fra bygderne og de mindre bosteder på baggrund af grundlæggende emner i form af spørgsmål, som kommentarer og som forslag. Der bliver optaget referat af debatten.

Per Ole Frederiksen, Attu

Spørgsmål til de forskellige medlemmer af Naalakkersuisut: Det er i forbindelse med beskæftigelse; Det er virkelig hårdt at skulle betale for husleje, til lån, vand og varme regninger og betaling til depositum, når man har været arbejdsløs i flere måneder. Med hensyn til børneinstitutioner og skolevæsen; når man skal i midlertidig beskæftigelse er der til tider begrænsninger for at anbringe børnene inden de skal i skole.

Jens-Erik Kirkegaard:

Sådanne rammevilkår er udfordrende, og vi er ved at søge efter tiltag. De vilkår, der bliver budt, når man skal til midlertidig beskæftigelse, for eksempel hvis Royal Greenland i Qasigiannugit og Uummanaq har bud efter midlertidig beskæftigelse, lykkes tingen for nogen og lykkes ikke for andre. Vi er ved at søge efter løsninger. De er med i arbejdet og i overvejelserne.

Johanthan Jakobsen, Qeqertarsuatsiaat

Jeg kunne tænke mig, at andre praktiserer fjernundervisning, der benyttes i Kommuneqarfik Sermersooq, og som er blevet undersøgt grundigt. Vi besøgte skolen i Kapisillit og kom ind til læreren, underviseren og eleverne. Det er en stor fordel i tilfælde af lærermangel.

Henriette Josefsen, Alluitsup Paa

Til Jens-Erik Kirkegaard udtalelse. Det er om driften af fabrikkerne i Sydgrønland. Selv om fabrikkerne i Qaqortoq, Nanortalik og Alluitsup Paa hører under et, idet de er overtaget af islændinge. Islændingene har opstartet Nanortalik. Alluitsup Paa er ikke i drift. Hvad vil man gøre ved det? Med hensyn til arbejdsløshed og hjemsendelse af skoleelever, idet Narsaq og Qaqortoq i Kommune Kujalleq har det for sig. Der er mange familier, der er gået i stå og er arbejdsløse. Service organet i kommunens byer har computere, sørg for at skaffe dem til bygderne. Arbejdsdygtige arbejdsløse i bygderne er ikke bare fire, men der er over 20, der går ned og stempler.

Jørgen Wæver Johansen:

Det vigtigste er at skabe arbejdspladser sammen med Naalakkersuisut. For at hold fabrikken i Alluitsup Paa åben, har man tildelt en kvote på 1.000 tons. Fiskeriet vil starte i begyndelsen af juni, og fiskerne har fået udstyr. Man kan skaffe arbejdspladser.

Apollo Mathiassen, Saattut

Jeg vil godt støtte de andre. Nu vil man give kineserne mulighed for at arbejde. De vil ikke komme til at betale for børnepenge, og deres arbejde vil være meget let. De vil ikke være her hele året rundt. Det kan betale sig. Men grønlænderen har børn. Har hus, som han betaler af på, og når travlheden er forbi tage han hjem. Det er bedre, at jeg ikke arbejder og søge andet arbejde. Arbejdsløshed. Man er nu på vej til at søge arbejdskraft, og arbejderne på fabrikken oppebærer mindsteløn. Ellers ville jeg gerne gå på arbejde der, hvis mulighederne blev sat på

plads. Der er 4.000 arbejdsløse, og det kan ikke betale sig for dem, hvis de skulle arbejde. Embedsmændene arbejder, idet de får høj løn.

Anthøn Petersen, Ikerasaarsuk

Vi ved, at indhandlingsstederne er vigtige i bygderne. Det er godt, at der er blevet nedsat et butiksråd i Pilersuisoq. Med hensyn til arbejdspladser: hvis bare bygdebeboerne kunne deltage på disse arbejdspladser. Hvis indhandlingsstederne uden for mange afbrydelser fortsatte med medarbejdere, idet arbejdsløsheden kunne reduceres. Det kan betyde arbejdspladserne kører godt i de små bosteder. Det er mit forslag, der kan reducere arbejdsløsheden.

Ejner Jakobsen, Arsuk

Tanker vedrørende arbejdsløshed; Jeg har før tænkt over dengang, da medarbejderne blev udskiftet med robotter. Med Piareersarfiit funktion, hvis man kunne lægge veluddannede folk ved siden af, til at arbejde fremme. For det andet, hvis Internet priserne blev faste, kan der blive mulighed for at lave oversættelser fra uden for Grønland.

Hans Sakariassen, Nutaarmiut

En tak. Det bliver en kort tale. Mange tak for, at bygderne får mulighed for at komme videre fremad. Det var godt at møde politikerne på nært hold. Vi har forhåbninger, idet der er nogle der styrer.

Rasmus Eliassen,

En opfordring. Der er mangel på praktikpladser, og jeg ønsker, der kommer undersøgelser i bygderne. Terminalarbejderne kan få praktik i bygderne. Jeg opfordrer til, at disse bliver undersøgt.

Benigne Løvstrøm,

For det første ønsker jeg, at vores fabrik bliver genåbnet. Der er to nedlagte skoler, og vi har søgt om, at det ene hus bliver brugt som børneinstitution, og ønsket, at det andet hus bliver brugt som værested for de unge. Vi har ingen uddannede i Grønland. Vi har ønsket uddannede, der er dygtige til det danske og det engelske sprog. Jeg vil ikke nedvurdere timelærerne, men der bør afholdes kurser.

Jeg ønsker også, at hjemmehjælperne holder kurser, idet det mangler.

Josef Motzfeldt, Igaliku

Jeg er enig med Jens-Eriks udtalelse om, at eksporten af varer skal op. Også forsyning i Grønland, som borgerne skal betragte som en stor pligt. Der er stort behov for Piareersarfiit. Hvor stort er behovet for Piareersarfiit? Hvor mange procent søger til Piareersarfiit efter folkeskolen? Et andet problem er, at man får for lidt fra folkeskolen.

Jens-Erik Kirkegaard:

Det er korrekt, at eksporten af varer skal op og importen skal reduceres. Jeg kan ikke rigtig huske procenttallet. De voksne er til tider i skole sammen med deres børn. Man kan møde folk, der siger, at jeg nu kun er 40 år, hvorfor skal jeg i uddannelse, og unge, der har fået børn i den tidlige alder. Det er korrekt, at det skal være et mål, at man efter folkeskolen så vidt muligt skal videre til uddannelser. Man må gøre noget for de, der først kan komme videre efter særlige foranstaltninger.

Helga Sigurdsen, Ikerasak

Jeg ved ikke, om der er deltagere fra SIK, og det mangler. Der plejer at være arbejdsløse på bygdekantorerne (?__oversætter?. Jeg ved ikke, om arbejderne der får timeløn efter SIK, er medlemmer af SIP. Gad vide hvilke vilkår mange medlemmer af SIP, de bliver udsat for fra deres arbejdsgiver. De bliver fyret uden at man har talt med SIP, alt efter hvordan lederen er. De der ikke gider at arbejde, selv om der er arbejde, hvordan undersøger man dem. Jeg er arbejdsgiver, og jeg vil på kurser af hensyn til medlemmerne i SIP.

Jens-Erik Kirkegaard:

Vi laver rammer for arbejde i naalakkersuisut. Ved KNT's indlæg så vi, at når man er ved at starte et firma, skal der udarbejdes overenskomstforhandlinger. Arbejderne og arbejdsgiverne ordner tingene mellem sig, og man må skele til måden at lede et arbejde. En arbejder skal ikke anses for at være arbejdssky. Arbejderen går på arbejde hver dag.

Jakob Josefsen, Kapisillit

Ved omtaler af arbejdspladser i bygderne, er der en ting der ikke blev nævnt så meget er vilkårene for de små indhandlingssteder, der trænger til at tilpasset priserne for el- og vandforsyning. Der er meget forskel når man bor i bygden i forhold til byen. Jeg mener at man skal forestille sig det. Til forbrug af vand i tank og brug af oliefyr, set fra de, der har udstyr til det. Ved havari kan udstyret blive repareret, når man får besøg fra byen. Udstyr bliver jo slidt. Kan man ikke oplære nogle i bygderne, der kan lave reparationer? Blev taget til efterretning.

Ludvig Sakæussen, Sarfannguit

Fjernundervisningen bør fremadrettes. Der er for mange ikke uddannede og arbejdsløse. Gradvist erstattet af kinesere. Det kan mit hoved ikke rumme. Det hører om arbejdsløse grønlandere. Dem vi beder om at arbejde har ikke noget at lave. Man er træt af de små beskæftigelsesaktiviteter der kører for et halvt år. Vi vil altid samarbejde, men pengene er altid begrænsede. Lad os samarbejde om vore problemer.

Jens-Erik Kirkegaard:

De hjemmehørende har førsteret, de vil ikke blive erstattet af kinesere. Der skal ved forhandlinger prioriteres hjemmehørende arbejdere og hjemmehørende virksomheder. Mineraludvinding i Qeqertarsuaasiaat, og projektet vil blive bygget af en virksomhed i Sydgrønland. Der er behov for over 3.000 arbejdere ude fra ved Isukasia, og de skal hjem efter anlægsfasen. Derfor skal hjemmehørende så vidt muligt arbejde, når selve brydningen starter. Det er forskelligt fra projekt til projekt. Det er noget andet for London Mining.

Edvard Frederiksen, Oqaatsut

Vi valgte i bygdebestyrelsen kommer med forslag til projekter i bygden, der bliver sendt videre til teknisk forvaltning, hvor de bliver vurderet. Systemet er for langsomt. Udgangspunktet er de ting vi kan lave i bygden. Problemer med affald, der er skæmmende. Med hensyn til losseplads; Er der nogen planer for forbedringer af lossepladsen og for forskønnelse i selve bygden? Jeg ønsker, at forslag, der vedrører bygderne behandles hurtigere.

Borgmester Ole Dorph:

'Taqqi' har ret. Bygdebestyrelser, der ikke har fået ansvar skal gives ansvar, og skal stå til ansvar i deres arbejde. Vi skal rette op på forsinkende faktorer. Projektet på 174 millioner har

Referat fra dag 3, den 25. maj 2014

plads til brug til lossepladser, og det skal vi have sat på plads i samarbejde med bygdebestyrelsen.

KONKLUSION

Jens-Erik Kirkegaard:

I Grønland stiller der spørgsmål om, hvor pengene skal hentes fra. Hvorfra henter man penge til regninger? Jeg har hørt én, der sagde: Han skal til sit ophalingsted på isen, sætte langliner ud og hente pengene. Vi udnytter fiskene godt. Vi skal udnytte dem bedre. Vi kan ikke komme udenom råstoffer, lad os få gavn af de ressourcer i stedet for bare at træde på dem. Jeg er glad for at høre de tiltag der er modtaget. Vi har hørt om Royal Greenlands tiltag, Jørgen Wæver Johansen nævnte også projekter i Sydgrønland. I takt med Grønlands vej mod mere selvstændighed har vi brug for kvalificerede og stærke folk, og det skridt kan vi opnå ved at udarbejde gode rammer.

Fælles debat kl. 11.05

Der var indlæg fra bygderne og de mindre bosteder på baggrund af grundlæggende emner i form af spørgsmål, som kommentarer og som forslag. Der bliver optaget referat af debatten.

Mikael Nielsen, Qeqertaq

Vore børn, vores fremtid skal have gode målsætninger. Problemet er lærermangel, og det problem har vi i Qeqertaq. Det er glædeligt, at timelærerne arbejder. Hvordan kan man mon gøre det tiltrækkende for at få lærerne til at flytte? Boligforhold og vilkår og faciliteter er meget ulig byerne. Hvis man skal bo i en bygd skal alt laves. Bygderne har ikke rindende vand. Hvad tiltag er der på disse også med børneinstitutioner. Vi har en fabrik, men der er kun en vagt i bygningen. Hvad er baggrunden for Piareersarfiit i uddannelsessystemet?

Nick Nielsen:

Vi skal gøre noget ved børneinstitutioner. Der er afsat 30 millioner af, og der skal bygges i samarbejde med kommunerne. Kommunerne skal også selv finansiere 30 millioner. Der skal bygges børneinstitutioner for 60 millioner.

Lærermanglen skal vi også samarbejde med kommunerne. Det er kommunalbestyrelsernes ansvar. Vi kan ikke tvinge lærerne til bygderne. Timelærernes mulighed for at undervise uden at være uddannet, skal arbejde for at opnå en bedre undervisning ved at støtte dem med en fjernundervisning.

NUIKI Palle Lennert:

Målet med bygderne som fundament har udgangspunkt i lærersituationen. Vi skal sammen med skolernes sekretariater vi spurgt folk, om de har kræfter til at løfte opgaven at påtage sig undervisning uden for undervisningstiden. De behøver ikke at være lærere. Vi udpeger dem og deres medarbejdere.

Magnus Petersen, Kullorsuaq:

Grønlanderne er dygtige i sport, vores fremtid og nogle bygdebeboere har kvalifikationerne. Hvad har man som målsætning for disse med hensyn til undervisning? Der skal bygges en idrætsskole i Grønland.

Nick Nielsen:

Strategi for kulturstruktur vil blive færdiggjort til efteråret, og idræt er medtaget i den. Der blev ikke nævnt om at bygge en skole, men nævnt som budskab. Vi vil gerne give mulighed for at dygtige sportsfolk som fodboldspillere, der er dygtige til foreningslivet, kan gennem planlægning kunne bruges som kursusholdere og undervisere. Uden at skulle bygge en skole skal vi finde vej til at kunne holde kurser.

Margrethe Nielsen

Jeg vil gerne rose dem for deres projekter, og jeg håber, at de lykkes. Jeg vil gerne spørge Naalakkersuisoq for Kirke, når han nu deltager. Jeg vil gerne spørge, om der er afsat penge til en ny kirkegård? Vi har ellers søgt om en ny kirkegård. Har han afsat penge til den?

Nick Nielsen:

Planlægningen ligger hos kommunerne. Vi er stillet svagt i menigheden. Der skal ske en reform ved menighedsrådenes planlægninger og arbejde. Menighedsråd uden myndighed.

Menighedsrepræsentanterne er folkevalgte, hvor kirken står stærkt. Menigheden skal styrke kirken. Jeg kommer med forslag til en reform.

Justus Poulsen, Kulusuk

Børnene er vores fremtid. Her blev det også vist og forstået, at børnene fra bygderne har gode resultater i matematik. Børnene begynder oplæring på børneinstitutioner. Men der er ikke alle bygder, der har børneinstitutioner, der hvor vi kommer fra. Efter det jeg ved, er skolen i Kulusuk kendt, at selv om der ikke er børneinstitutioner bruges dagpleje flittigt. Jeg håber, at det bliver hørt, at man tager initiativer for de velkørende, men mangler børneinstitutioner. Der blev nævnt praktikpladser. Vi har virksomheder i vores bygd som lufthavn, kommune, KNI og Suliffik. Derfor bliver de sendt til byerne for mange penge. Jeg vil opfordre til, at virksomhederne i bygderne blive udnyttet bedre. Styrk projekter for NUIKI.

Per Ole Frederiksen, Attu

Med hensyn til Nick Niensens indlæg. Vores styrke er nok den, at fra dengang Grønland blev beboet, har grønlænderne været dygtige til matematik og håndværk ved byggeri af qajaq, syning af kamikker, uden brug af metersystemet, og det kan være grunden til, at vi er dygtige til matematik.

Vi plejer at påpege, at man kun hører biologerne. Brugere skal også høres mere. Vi er trætte af at vente på, at brugernes viden om erhverv som fiskeri og fangst ikke bliver hørt, også med hensyn til tildeling af kvoter.

Det resulterer i, at der er blevet så mange hvid- og narhvaler, at de spiser et ton hellefisk om dagen. Grønlændernes viden skal udnyttes bedre!

Johanthan Jakobsen, Qeqertarsuatsiaat

Det store behov for uddannelse kan ikke kun løstes af skolerne. De store virksomheder gør reklame for sig selv med CSR som brand. Når de har socialt og samfunds ansvar, er de forpligtet til at være med til at undervise. Sådan som KNI blev drevet før, har det skabt lærepladser. Jeg ønsker at det bliver et krav.

Henriette Josefsen

Spørgsmål til Nick Nielsen: Når man går ud af folkeskolen og starter på en uddannelse, men har ingen praktikpladser, og at de kan starte på en etårig uddannelse. Kan du uddybe det lidt, da det har noget med manglende praktikpladser at gøre. Børneinstitutionerne er også alt for dyre.

Nick Nielsen:

Reformer i fremtiden. Når man har bestået kravene, og når man går ud af folkeskolen kan man starte en håndværkeruddannelse. Her kan man få den grundlæggende uddannelse, og det kommer til at vare et år. Når et år er gået, skal man målrettet søge efter en praktikplads. CSR eller det der benyttes i dag med skolepraktik. Med denne ordning har uddannelsesstedet fået bygget et Illorput 2100. Vi er bygherrer. Vi må være mere opmærksomme på tanken om det at have elever eller lærlinge. Vi må som et parameter, at der skal benyttes praktikpladser, når vi udbyder licitation.

Charlotte Filemonsens,

Med hensyn til personlige problemer, kan man give yderligere timer for personlig udvikling. I Sarfannguit skal man bygge drivhus til dyrkning af kartofler, der skal bruges af børneinstitutioner. Ideen er værd at sende videre. I forbindelse med at sende elever på

kollegieophold, skal man arbejde tættere sammen med forældrene, idet der bliver flere, der tager på kollegieophold.

Boas Boassen, Kuummiut

Man plejer at sige, at niveauet i undervisningen i bygderne er lavere, det ved jeg efter at have arbejdet som lærer. Det er et spørgsmål om god arbejdsindsats fra uddannede lærere. Vi skal heller ikke glemme forældrene, hvis folkeskolen skal være godt. De har indflydelse på børnenes arbejdsindsats. De der bliver send tidligt i seng og får serveret mad får bedre resultater. Bedre resultater i bygderne i forhold til byerne.

Regine Olsvig, Naajaat

Jeg mener, at eleven skal vide, at man kan opnå hvad som helst, hvis man har viljen. Det er også vigtigt at kunne sætte grænser i sin opdragelse. Det er mærkbart, at de ikke magter det, når de får tildelt ansvar ved kollegiet i Upernavik.

Tom Mølgård, Kitsissuarsuit

Et spørgsmål til Nick Nielsen: Under et møde i Inatsisartut for nylig, ville man stoppe med at give tilskud til de uddannelsessøgendes værelser. Vi er mange forældre, der har børn under uddannelse, og det er os, der endnu engang bliver ramt. Tilskud betyder meget for eleven, idet det er det der bærer byrden. Bygdebeboerne bliver ramt endnu engang. De får mindre indkomst som arbejdere. Hvis jeg som fanger ikke får fangst har vi mindre til rådighed. Det ærgrer mig, at repræsentanten for fiskeri og fangst, observatøren fra KNAPK, ikke har haft noget indlæg.

Nick Nielsen:

En misforståelse. Det er sket en misforståelse i forbindelse debat om uddannelsesstøtte. Vi nævnte, at uddannelsesstøtten skal op. I forbindelse med reformen var det mit budskab, at elever med højere indkomster kan betale mere til deres værelser. Der sker ikke ændringer, hvis eleven arbejder ved siden af sine studier. Hvor meget skal en uddannelsessøgende have i løn. Det er vi ved at undersøge. Skal en uddannelsessøgende med 300.000 kroner i indkomst stadig betale 800 kroner for sit værelse? De får 120.000 kroner i løn, hvis de har arbejde i sommerferien. Hvilke løsninger skal der til for uddannelsessøgende, der får højere indkomst?

Tønnes Kreutzmann, Kangaamiut

Spørgsmål til Nick Nielsen: En håndværksmæssig undervisning, der er sat til at vare et år. En tømrers uddannelse er på fire år. Et års undervisning for at kunne tage en beslutning. Skal det resultere i en uddannelse på fem år?

Et spørgsmål til Palle: Har I en statistik over elever fra bygderne, der får afslag ved ansøgning til Piareersarfiit?

Nick Nielsen:

Det vil ikke forlænges. Tømrerlærlingen kan tage timer i regning sammen med elektrikerlærlinge. En grundlæggende undervisning, der skal indføres som samlet. En vej man kan tage uden at skulle beslutte sig. Det kan benævnes som et grundforløb. En opkvalificering, hvis man ikke har klaret kravene. De må undervises længere for at få en opkvalificering. Vi skal lave en struktur for det.

Palle Lennert:

Svar til Tønnes; Jeg ved ikke om der findes statistik for hele landet. Der var 20 ansøgere til Kangaatsiaq, og fra byen 18. Der var fire fra bygderne, der kom under uddannelse. Ansøgere på i alt 60.

KONKLUSION

Nick Nielsen, medlem af Naalakkersuisut for uddannelse ...

Tak. Det er en interessant debat, når man taler om uddannelse. Således er det også, når man taler om spørgsmål om uddannelsesstøtte. Planen vil give et fingerpeg om målsætningen, og praktisering af den skal gerne være det grundlæggende. Lærermanglen blev nævnt flere gang, og det er jeg meget opmærksom på.

Vi kan ikke tvinge lærerne til at flytte til bygderne, men vi kan gøre det mere attraktivt i samarbejde med kommunerne. Jeg mener, at når man taler om bygderne, de mange timelærere jeg har været inde på. De har arbejdet i 20 år uden man har fundet muligheder for at dygtiggøre dem. Vi må tænke på at gøre noget for dem.

Du må først under uddannelse, læreren skal have kvalifikationer, og han skal være dygtig. Vi vil danne grundlag for at dygtiggøre timelærerne. Vi vil køre fjernundervisning i mange år. Vi skal kunne sige noget om det er lykkedes de næste år. Derved kan vi sikre en bedre undervisning i bygderne.

Det glæder mig at høre, at styrke mere tryghed i hjemmene også vil blive arbejdet med. Det er udgangspunktet for arbejde videre. Hvis man ikke har tryghed i hjemmet kan vi ikke løfte ansvaret. Opdragelse fører til en boglig dygtig elev, og hvis du ikke er tryk i dit hjem, hvad har du så af muligheder? Du henvender dig til kommunen, hvor de vil arrangere med hjælp, så du kan komme ind på en uddannelsesinstitution.